विधूम इव सप्तार्चिरादित्य इव रश्मिमान्। वैद्युतोऽग्निरिवाकाशे दृश्यतेत्मा तथात्मनि।
ये पश्यन्ति महात्मानो धृतिमन्तो मनीषिणः। ब्राह्मणा ब्रह्मयोनिस्था ह्ययोनिममृतात्मकं।
तदेवाङ्गरणुभ्योऽणु तन्महद्भ्यो महत्तरं। तत्तत्त्वं सर्व्वभूतेषु ध्रुवं तिष्ठन्न दृश्यते।
बुद्धिद्रव्येण दृश्येत मनोदीपेन लोककृत्। महतस्तमसस्तात पारे तिष्ठन्न तामसः। ११९०
स तमोनुद इत्युक्तः सर्व्वज्ञैर्व्वेदपारगैः। विमलो वितमस्कश्च निर्लिङ्गे लिङ्गसंज्ञितः।
योग एष हि योगानां किमन्ययोगलक्षणं। एवं पश्यं प्रपश्यन्ति आत्मानमजरं परं।
योगदर्शनमेतावदुक्तन्ते तत्त्वतो मया। सांख्यज्ञानं प्रवक्ष्यामि परिसंख्यानदर्शनं।
अव्यक्तमाहुः प्रकृतिं परं प्रकृतिवादिनः। तस्मान्महत् समुत्पन्नं द्वितीयं राजसत्तम।
अहङ्कारस्तु महतस्तृतीयमिति नः श्रुतं। पञ्चभूतान्यहङ्कारादाहुः संख्यात्मदर्शिनः। ११९५
एताः प्रकृतयश्चाष्टौ विकाराश्चापि षोडश। पञ्च चैव विशेषा वै तथा पञ्चेन्द्रियाणि च।
एतावदेव तत्त्वानां संख्यमाहुर्म्मनीषिणः। संख्ये विधिविधानज्ञा नित्यं संख्यपथे रताः।
यस्माद्यदभिजायेत तत्तत्रैव प्रलीयते। लीयन्ते प्रतिलोमानि सृज्यन्ते चान्तरात्मनां।
अनुलोमेन जायन्ते लीयन्ते प्रतिलोमतः। गुणा गुणेषु सततं सागरस्योर्म्मयो यथा।
सर्गप्रलय एतावान् प्रकृतेर्नृपसत्तम। एकत्वं प्रलये चास्य बहुत्वञ्च यदाऽसृजत्। ११९००
एवमेव च राजेन्द्र विज्ञेयं ज्ञानकोविदैः। अधिष्ठातारमव्यक्तमस्याप्येतन्निदर्शनं।
एकत्वञ्च बहुत्वञ्च प्रकृतेरर्थतत्त्ववान्। एकत्वं प्रलये चास्य बहुत्वञ्च प्रवर्त्तनात्।
बहुधात्मा प्रकुर्व्वीत प्रकृतिं प्रसवात्मिकां। तच्च चेत्रं महानात्मा पञ्चविंशोऽधितिष्ठति।
अधिष्ठातेति राजेन्द्र प्रोच्यते यतिसत्तमैः। अधिष्ठानादधिष्ठाता चेत्राणामिति नः श्रुतं।
चेत्रं जानाति चाव्यक्तं चेत्रज्ञ इति चोच्यते। अव्यक्तिके प्रविशते पुरुषश्चेति कथ्यते। ११९०५
अन्यदेव च चेत्रं स्यादन्यः चेत्रज्ञ उच्यते। चेत्रमव्यक्तमित्युक्तं ज्ञातारं पञ्चविंशकं।
अन्यदेव च ज्ञानं स्यादन्यज्ज्ञेयं तदुच्यते। ज्ञानमव्यक्तमित्युक्तं ज्ञेयो वै पञ्चविंशकः।
अव्यक्तं चेत्रमित्युक्तं तथा सत्त्वं तथेश्वरः। अनीश्वरमतत्त्वञ्च तत्त्वं तत्पञ्चविंशकं।
सांख्यदर्शनमेतावत् परिसंख्यानुदर्शनं। सांख्याः प्रकुर्व्वते चैव प्रकृतिञ्च प्रचक्षते।
तत्त्वानि च चतुर्व्विंशत् परिसंख्याय तत्त्वतः। सांख्याः सह प्रकृत्या तु निस्तत्त्वः पञ्चविंशकः। ११९१०
पञ्चविंशोऽप्रकृत्यात्मा बुध्यमान इति स्मृतः। यदा तु बुध्यतेत्मानं तदा भवति केवलः।
सम्यग्दर्शनमेतावद्भाषितं तव तत्त्वतः। एवमेतद्विजानन्तः साम्यतां प्रति यान्त्युत।
सम्यङ्निदर्शनं नाम प्रत्यक्षं प्रकृतेस्तथा। गुणतत्त्वाद्यथैतानि निर्गुणेभ्यस्तथा भवेत्।
न त्वेवं वर्त्तमानानामावृत्तिर्विद्यते पुनः। विद्यतेऽक्षरभावत्वादपरं परमव्ययं।
पश्येरन्नैकमतयो न सम्यक् तेषु दर्शनं। ते व्यक्तं प्रतिपद्यन्ते पुनः पुनररिन्दम। ११९१५
सर्व्वमेतद्विजानन्तो न सर्व्वस्य प्रबोधनात्। व्यक्तीभूताद्भविष्यन्ति व्यक्तस्य वशवर्त्तिनः।